

## จากการคุมขังแห่งบาบิโลนสู่มหาศาสนเภท : ความเสื่อมครั้งใหญ่แห่งคริสตจักร

### FROM THE BABYLONIAN CAPTIVITY TO THE GREAT SCHISM :

### THE GREAT CHAOS OF CHRISTENDOM

ธิติพงศ์ มีทอง / DHITIPHONG MEETHONG<sup>1</sup>

#### บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของคริสต์ศาสนาในยุคกลาง ในกรณีการคุมขังแห่งบาบิโลนจนถึงมหาศาสนเภท ผลของการศึกษาพบว่านับจากการคุมขังแห่งบาบิโลน ณ เมืองอเวิญองในฝรั่งเศสจนถึงยุคมหาศาสนเภททำให้คริสตจักรซึ่งเป็นสถาบันที่เข้มแข็งที่สุดในสังคมเสื่อมลงตามลำดับ นับแต่การคุมขังแห่งบาบิโลนมีอำนาจทางการเมืองเข้าแทรกแซงอำนาจของพระสันตะปาปาเป็นอย่างมาก สถานภาพของพระองค์จึงดูไม่ต่างจากหุ่นเชิดของกษัตริย์ฝรั่งเศสเท่าใดนัก กล่าวได้ว่าการคุมขังแห่งบาบิโลนบั่นทอนความศักดิ์สิทธิ์ของพระสันตะปาปาผู้เป็นจอมราชันในยุโรป ในยุคของมหาศาสนเภทยังทำให้เกิดการแบ่งข้างออกเป็นสองฝ่าย ฝ่ายแรกเป็นอาณาจักรที่ยังคงนับถือพระสันตะปาปาแห่งกรุงโรมและเป็นสายของความภักดีในอาเวิญองทำให้วิกฤตการณ์ครั้งนี้เป็นการแบ่งแยกทางการเมืองไปโดยปริยาย อีกทั้งยังมีขบวนการต่อต้านการใช้อำนาจเผด็จการของพระสันตะปาปาอีกด้วย แม้ว่าภายหลังการแตกแยกครั้งนี้จะยุติลงซึ่งเป็นผลมาจากมติการประชุมแห่งคอนสแตนซ์ แต่ทว่าการประชุมก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เรื้อรังมานานได้ จนในที่สุดการปฏิรูปทางคริสต์ศาสนาโดยมาร์ติน ลูเธอร์ ได้เกิดขึ้นในเวลาต่อมา

**คำสำคัญ :** การคุมขังแห่งบาบิโลน มหาศาสนเภท อาเวิญอง โรม พระสันตะปาปา

#### ABSTRACT

This article has a purpose to study the status of papacy in the late middle ages since the event of the Babylonian Captivity to the Great Schism. The findings showed that the period from the time of Babylonian Captivity to the Great Schism continuously caused the christendom decline. The Babylonian Captivity was the result from intervention of French monarch, and papacy seemed to be the puppet of the French

<sup>1</sup>อาจารย์ประจำโปรแกรมสังคมศึกษา, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม  
อาจารย์พิเศษ ภาควิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

king. This event also undermined the holiness of the pope who was the King of kings in Europe.

The Great Schism also divided Europe into two sides : one side still respected the pope of Rome or held the Rome Obedience doctrine, while the other side respected the pope of Avignon or held the Avignon Obedience doctrine. Moreover, while these crises are implicitly concerned with the politic, there were movements resisting the absolute power of the pope all over Europe. Even after the deterioration of Christianity had been stopped because of the council of Constance. That council however, could not resolve the temporary problems and the discontent toward the pope still go on. At last the Christian Reformation by Martin Luther took place.

**Keywords :** Babylonian Captivity, Great Schism, Avignon, Rome, Papacy

## วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาวิกฤตการณ์ทางสถาบันทางศาสนาคริสต์นับตั้งแต่การคุมขังแห่งบาบิโลนจนถึงยุคมหาศาสนเภท
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ต่อเนื่องนับจากกรณีการคุมขังแห่งบาบิโลนจนถึงสมัยมหาศาสนเภทซึ่งนำมาสู่การปฏิรูปศาสนาคริสต์ในเวลาต่อมา

## วิธีดำเนินการศึกษา

การศึกษาบทความเรื่องนี้อาศัยหลักฐานชั้นทุติยภูมิซึ่งได้แก่งานสื่อภาษาต่างประเทศ เนื่องจากไม่มีหนังสือภาษาไทยเรื่องใดที่ศึกษาประเด็นเรื่องนี้ในเชิงลึก การศึกษาบทความเรื่องนี้ผู้เขียนศึกษานับแต่การล้อมอำนาจของพระสันตะปาปาโบนิเฟซที่ 8 ซึ่งเป็นประมุขศาสนจักรที่ทรงอำนาจสูงสุดจบจนการย้ายศาสนสถานไปสู่เมืองอาวิญองแทนกรุงโรม การแทรกแซงทางการเมืองทำให้สถาบันคริสต์ศาสนาเสื่อมลงมาก แม้ภายหลังพระสันตะปาปาองค์สุดท้ายจะย้ายมาพำนักที่โรมแต่ก็เป็นเพียงระยะเวลาสั้น จากนั้นไม่นานความแตกแยกครั้งใหญ่ของสถาบันศาสนาก็อุบัติขึ้น การล้อมครั้งนี้ยังทำลายพระเกียรติภูมิของพระสันตะปาปาอย่างมากด้วย ผู้เขียนนำข้อมูลต่างๆ จากเอกสารต่างประเทศที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาอย่างละเอียด รวมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลและนำมาเรียบเรียงพรรณนาเพื่อให้เกิดความเข้าใจทางประวัติศาสตร์

## บทนำ

ในช่วงปลายยุคกลางเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมครั้งใหญ่ในยุโรป เมื่อศาสนจักรซึ่งแต่ก่อนมีอำนาจสูงสุดค่อยๆ หมดบทบาทลง ในขณะที่แนวคิดของรัฐชาติโดยเฉพาะแนวคิดราชาธิปไตยได้ก่อตัวขึ้นและทำให้เกิดการเผชิญหน้าระหว่างพระสันตะปาปากับกษัตริย์ เหตุการณ์นี้นำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างสถาบันทางศาสนาและสถาบันทางการเมืองรวมทั้งยังกลายเป็นจุดเริ่มต้นครั้งสำคัญของความตกต่ำทางคริสต์ศาสนาเรื่อยมา

เหตุการณ์ความขัดแย้งที่สำคัญเกิดขึ้นเมื่อพระเจ้าฟิลิปที่ 4 หรือฟิลิปผู้ทรงสง่า (Philip the Fair ค.ศ.1285-1314) แห่งฝรั่งเศสทรงทำสงครามติดพันกับอังกฤษจนนำไปสู่สงครามร้อยปี (Hundred Years' War ค.ศ.1337-1453) ในเวลาต่อมา การทำสงครามที่ยาวนานครั้งนี้ทำให้มีความจำเป็นต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก พระองค์ทรงเรียกเก็บภาษีจากเหล่านักบวชในฝรั่งเศสซึ่งประเด็นนี้กลายเป็นชนวนให้เกิดความขัดแย้งกับพระสันตะปาปาโบนิเฟซที่ 8 (Boniface VIII ค.ศ. 1235 -1303) ซึ่งประกาศบัญญัติพระธรรมนูญพร้อมทั้งทรงประกาศเจตจำนงว่าทรงอยู่ในฐานะอำนาจสูงสุดเหนือกษัตริย์ทุกพระองค์ในยุโรป เหตุการณ์รุนแรงมากขึ้นเมื่อพระเจ้าฟิลิปทรงส่งกองทหารเข้าจับกุมพระสันตะปาปาโบนิเฟซจนนำไปสู่การทำสงครามระหว่างกันพระเจ้าฟิลิปทรงได้รับชัยชนะเหนือพระสันตะปาปาโบนิเฟซ อีกทั้งความพ่ายแพ้ของพระสันตะปาปายังนำมาสู่ยุคสมัย "การคุมขังแห่งบาบิโลน" ในเวลาต่อมาด้วย

## ยุคสมัยการคุมขังแห่งบาบิโลน : สายสัมพันธ์ระหว่างกษัตริย์ฝรั่งเศสและพระสันตะปาปา

สมัยการคุมขังแห่งบาบิโลนเริ่มต้นขึ้นภายหลังจากพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 11 สิ้นพระชนม์ลงที่เมืองเพอูเกีย (Perugia) ในอิตาลีเมื่อ ค.ศ. 1304 หลังจากทรงครองตำแหน่งประมุขแห่งศาสนจักรได้เพียง 9 เดือนเท่านั้น เกี่ยวกับการสิ้นพระชนม์ของพระองค์มีข่าวลือว่านายทหารชาวฝรั่งเศสเป็นผู้ลอบวางยาพิษปลงพระชนม์ ทำให้ที่ประชุมแห่งพระคาร์ดินัลมีการประชุมลับ (conclave) ที่เมืองเพอูเกียเพื่อเลือกตั้งพระสันตะปาปาองค์ใหม่ ที่ประชุมมีมติเลือกอาร์ชบิชอปแห่งบอร์โด (archbishop of Bordeaux) ซึ่งเป็นชาวฝรั่งเศสดำรงตำแหน่งเป็นพระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 5 (Clement V ค.ศ. 1264-1314) ในค.ศ. 1305 โดยมีพระเจ้าฟิลิปแห่งฝรั่งเศสให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง

ภายหลังจากได้รับตำแหน่งทรงประกอบพิธีทางศาสนาที่เมืองลียงในฝรั่งเศส ขณะเดียวกันทรงเลือกประทับอยู่ที่อาวิญองแทนโรม ทั้งนี้เนื่องจากในโรมยังคงเกิดการแก่งแย่งตำแหน่งพระสันตะปาปาระหว่างตระกูลโคลอนนา (Colonna) กับออร์ซินี (Orsini) ทั้งสองตระกูลต่างผูกขาดตำแหน่งพระสันตะปาปามาอย่างยาวนาน (Rollo-Knoster, Izbicki 2009: 61) นอกจากนี้ยังมีปัญหาการทำสงครามแย่งชิงอำนาจระหว่างพรรคเกลฟ์ (Guelphs) กับพรรคกิเบลลินส์ (Ghibellines) โดยทั้งสองพรรคมพยายามคุกคามเสถียรภาพอำนาจดินแดนรัฐแห่งพระสันตะปาปา (Papal States)

ในกรุงโรม และที่สำคัญคือความปลอดภัยในพระพลามัยเนื่องจากโรมยังคงเกิดปัญหาโรครระบาดมาลาเรียอีกด้วย (Blumenfeld-Kosinski, 2006: 37)

ดังนั้นการย้ายพระราชฐานจากกรุงโรมมาสู่เมืองอาวิญองจึงกลายเป็นยุคเสื่อมของศาสนจักรคาทอลิกในฐานะที่พระสันตะปาปาทรงเป็นศูนย์กลางสากลแห่งยุโรปทั้งยังทำให้ชาวโรมเกิดการขาดผู้นำทางจิตวิญญาณ ขณะเดียวกันอาวิญองยังถูกใช้เป็นที่พำนักของพระสันตะปาปาต่อเนื่องถึง 7 องค์นับแต่ค.ศ. 1305-1378 การที่พระสันตะปาปาเสด็จมาประทับยังอาวิญองจึงทำให้เกิดการเรียกยุคสมัยนี้ว่า “การคุมขังแห่งบาบิโลน” (Babylonian Captivity) ซึ่งถูกใช้เปรียบเทียบเมื่อครั้งที่ชาวยิวถูกกักขังไว้เป็นทาสในอาณาจักรบาบิโลนตามบันทึกของพระคัมภีร์ไบเบิล คำเรียกขานนี้ฟรานเชสโก เพตราค (Francesco Petrarch ค.ศ. 1304–1374) บัญญัติขึ้นเพื่อเป็นการหวนรำลึกถึงสัญลักษณ์ที่เมืองอาวิญองเป็นนครบาบิโลนแห่งยุโรปนั่นเอง (Blumenfeld-Kosinski, 2006: 43)



แต่เดิมก่อนหน้าที่พระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 5 จะมาประทับยังอาวิญองนั้น อาวิญองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของดินแดนกองตา เวเนซง (Comtat Venaissin) ซึ่งรวมคาร์ปองตรา (Carpentras) และเวซอง ลา โรมแมง (Vaison la Romaine) เข้าไว้ด้วยกัน โดยผู้ปกครองดินแดนกองตา เวเนซงคือเคาท์อัลฟองส์ (Count Alphonse) เจ้าผู้ครองเคาท์แห่งตูลูส (County of Toulouse) ซึ่งต่อมาได้เสียชีวิตลงโดยปราศจากทายาทในสมัยสงครามครูเสดเมื่อ ค.ศ. 1271 ทำให้ต่อมาดินแดนแห่งนี้ตกไปอยู่ในอำนาจของราชวงศ์องจู (House of Anjou) ซึ่งปกครองดัชชีแห่งโปรวองซ์ (Duchy of Provence) และมีสายสัมพันธ์ใกล้ชิดกับราชสำนักฝรั่งเศสด้วย

พระสันตะปาปาคลีเมนต์ทรงเลือกอาวิญองเป็นที่พำนักรวมทั้งยังใช้เป็นสันตะสำนักบริหารแห่งพระสันตะปาปา (papal curia) เช่นเดียวกับกรุงโรมเนื่องจากทรงเล็งเห็นว่าอาวิญองเป็นดินแดนที่สงบรวมทั้งปลอดภัยจากการสู้ศึกแย่งชิงระหว่างเจ้าครองรัฐด้วยกัน ต่อจากนั้นมาพระสันตะปาปาอีกหลายองค์ก็ประทับในนครแห่งนี้นับตั้งแต่พระสันตะปาปาจอห์นที่ 22 (Pope John XXII 1316–1334) เบนดิกที่ 12 (Pope Benedict XII 1334–1342) คลีเมนต์ที่ 6 (Pope Clement VI 1342–1352) อินโนเซนต์ที่ 6 (Pope Innocent VI 1352–1362) เฮอร์บันที่ 5 (Pope Urban V 1362–1370) และพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 (Pope Gregory XI 1370–1378) ซึ่งเป็นประมุขแห่งคริสตจักรอาวิญององค์สุดท้ายก่อนย้ายสำนักกลับสู่กรุงโรมอีกครั้ง

นอกจากนี้ที่สำคัญพระสันตะปาปาซึ่งพำนักในอาวิญองทั้ง 7 องค์ต่างล้วนเป็นชาวฝรั่งเศสทั้งสิ้นแสดงให้เห็นว่าอำนาจของศาสนจักรในอาวิญองตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของราชสำนักฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก (Rollo-Knoster, Izbicki 2009: 46) อีกทั้งในเวลาเดียวกันการย้ายที่ประทับจากโรมมาสู่อาวิญองยังกลายเป็นช่องว่างให้นักเทววิทยารวมทั้งนักปฏิรูปทางศาสนาใช้เป็นข้ออ้างกล่าวโจมตี

สถาบันคริสตจักรที่เริ่มตกต่ำลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมของพระสันตะปาปาที่อาวิญองมีส่วนสำคัญทำให้ศาสนจักรหม่นหมองมากขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะความประพฤติทางโลกของพระสันตะปาปาเองนับแต่การขึ้นครองบัลลังก์อาวิญองของพระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 5 พระองค์ทรงเคยดำรงตำแหน่งเป็นอาร์ชบิชอปแห่งบอร์โดในฝรั่งเศสมาก่อน ด้วยเหตุนี้จึงทรงมีสายสัมพันธ์อันดีกับราชสำนักฝรั่งเศสโดยเฉพาะในรัชสมัยพระเจ้าฟิลิปเป็นอย่างดี (Ullmann, 1967: 161) ใน ค.ศ. 1305 หลังจากขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นพระสันตะปาปาไม่นานทรงประกาศยกเลิกโครงการ Unam Sanctam ของพระสันตะปาปาโบนิเฟซที่ 8 ที่มีต่อพระเจ้าฟิลิปทั้งยังประกาศปลดปล่อยพระเจ้าฟิลิปจากการบัพพาขนิยกรรรม ในสมัยพระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 5 ราชสำนักฝรั่งเศสยังคงมีอิทธิพลอยู่เหนือคริสตจักรอาวิญองอย่างมากจนกล่าวได้ว่าพระเจ้าฟิลิปเองทรงใช้ราชสำนักแห่งอาวิญองเป็นเครื่องมือสำคัญในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองได้อย่างชอบธรรม ดังเห็นได้จากกรณีที่พระเจ้าฟิลิปทรงมีรับสั่งออกใบบอกการยึดทรัพย์สินของชาวยิวรวมทั้งยังทรงขับไล่ชาวยิวออกจากฝรั่งเศสใน ค.ศ. 1306 แม้ว่าพระสันตะปาปาคลีเมนต์จะไม่ทรงเห็นด้วยแต่ทว่าพระองค์ก็ไม่ได้แสดงปฏิกิริยาต่อการกระทำของพระเจ้าฟิลิปแต่อย่างใด

แม้กระทั่งในปีถัดมาคือใน ค.ศ. 1307 พระเจ้าฟิลิปทรงนำทหารเข้าจับกุมปราบปรามเหล่าอัศวินเทมพลาร์ (Templar) ในฝรั่งเศส ทั้งนี้สืบเนื่องจากในสมัยสงครามครูเสด พระองค์ทรงกักเงินจากเหล่าอัศวินเทมพลาร์เป็นจำนวนมาก อัศวินเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นนายธนาคารที่สำคัญเช่นเดียวกับชาวยิว พระเจ้าฟิลิปทรงใช้ข้ออ้างลัทธินอกรีต (heresy) ยุบองค์กรอัศวินเทมพลาร์เพื่อเป็นการปลดภาระหนี้สินของพระองค์ ต่อมาพระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 5 ทรงมีรับสั่งว่าอัศวินเทมพลาร์นี้เป็นองค์กรนอกรีตของศาสนจักรเช่นเดียวกับลัทธิคาทาร์ (Catharianism) ในฝรั่งเศสทางตอนใต้ซึ่งถูกปราบปรามไปก่อนหน้านี้ ทำให้ช่วงเวลาดังกล่าวอัศวินเทมพลาร์ฝรั่งเศสจำนวนมากถูกประหารชีวิต (Smith, 1970: 123-125) แม้กระทั่งหัวหน้าอัศวินเทมพลาร์คือจาคว็่ เดอ โมเลย์ (Jacques de Molay) ซึ่งถูกเผาทั้งเป็น

สายสัมพันธ์อันแนบแน่นระหว่างพระเจ้าฟิลิปกับพระสันตะปาปาคลีเมนต์ยังเห็นได้จากกรณีที่พระองค์ทรงประสบปัญหาทางด้านการคลัง พระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 5 ทรงนำทรัพย์สินพระคลังในอาวิญองมาช่วยเหลือพระองค์ สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าพระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 5 ทรงมีความสัมพันธ์กับราชสำนักฝรั่งเศสมากเพียงใด จวบจนกระทั่งพระสันตะปาปาคลีเมนต์สิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. 1314 เช่นเดียวกับพระเจ้าฟิลิปที่สวรรคตในปีเดียวกัน

### ความตกต่ำของศาสนจักรแห่งอาวิญอง

สมัยการปกครองคริสตจักรแห่งอาวิญองนั้นยังคงเต็มไปด้วยเรื่องอื้อฉาวอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการใช้อำนาจสิทธิของพระสันตะปาปารวมทั้งพระคาร์ดินัลชั้นสูงในการแต่งตั้งควบคุมดำรงตำแหน่งทางศาสนาและการซื้อขายตำแหน่งผลประโยชน์จากศาสนา (simony) การซื้อขาย

ตำแหน่งสมณศักดิ์ชั้นสูงส่วนใหญ่เป็นการเอื้อประโยชน์ให้กับบุคคลหรือญาติที่ใกล้ชิด นอกจากนี้ยังรวมถึงการที่พระสันตะปาปาทรงเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บภาษีทศางค์ (tithes)<sup>2</sup> ซึ่งราชสำนักพระสันตะปาปาในอาวิญองเข้าไปเป็นผู้ดูแลในการจัดเก็บภาษีดังกล่าวโดยตรง การกระทำในรูปแบบต่างๆ เหล่านี้สร้างความมั่งคั่งมาสู่ราชสำนักอาวิญองเป็นอย่างมาก

นับแต่สมัยพระสันตะปาปาจอห์นที่ 22 เป็นต้นมา พระสันตะปาปายังทรงพัวพันกับราชสำนักฝรั่งเศสอย่างต่อเนื่อง ทรงสานความสัมพันธ์ที่ดีกับราชสำนักฝรั่งเศสในสมัยพระเจ้าชาร์ลที่ 4 (Charles IV 1294-1328) ซึ่งได้รับการสถาปนาเป็นกษัตริย์พร้อมกับพระองค์ ดังนั้นอิทธิพลราชสำนักฝรั่งเศสจึงไหลเข้าสู่สำนักพระสันตะปาปาแห่งอาวิญองอย่างต่อเนื่องนับจากพระสันตะปาปาพระองค์ก่อน ศาสนจักรในอาวิญองใช้เงินจำนวนมากสำหรับการตกแต่งประดับประดาพระตำหนักของพระสันตะปาปา (Rollo-Knoster, Izbicki, 1979: 70-72) การจัดงานเลี้ยง แม้กระทั่งเครื่องจานชามส่วนพระองค์ที่ใช้ในพระตำหนักอาวิญองก็ล้วนทำมาจากเงินและทองคำทั้งสิ้น เวลานั้นราชสำนักสันตะปาปาจึงดูไม่ต่างจากวิถีของบรรดาเจ้ามกนักร ขณะเดียวกันราชสำนักอาวิญองดูเหมือนว่าจะตกต่ำกว่าเดิมเมื่อครั้งที่พระสันตะปาปาประทับอยู่ในกรุงโรมเสียอีก นักบวชเถระชั้นสูงในอาวิญองยังคงใช้ชีวิตที่ฟุ้งเฟ้อและทุจริตต่อหน้าที่ ศาสนจักรคาทอลิกในยุคสมัยอาวิญองจึงเต็มไปด้วยการมุ่งหวังต่อทรัพย์สินเงินทองมากกว่าการประพฤติตามหลักคำสอนของศาสนาโดยเฉพาะการยึดถือความยากจนเป็นสรณะ สิ่งเหล่านี้เปิดช่องทางให้บรรดานักเทววิทยาต่างวิจารณ์สถาบันสันตะปาปาแห่งอาวิญองอย่างหนักโดยเฉพาะมาซิเลียสแห่งปาดัว (Marsilius of Padua) และวิลเลียม ออคคัม (William Ockham) ซึ่งต่างก็วิจารณ์ถึงความตกต่ำของสถาบันพระสันตะปาปาในอาวิญอง ขณะเดียวกันยังเกิดขบวนการต่อต้านคริสตจักรแห่งอาวิญอง เช่น ขบวนการฟราติเซลลี (Fratricelli Movement) และขบวนการวัลเดนเซียน (Waldensian Movement) ในอิตาลี เป็นต้น

พระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 6 ทรงพยายามฟื้นฟูอำนาจของสถาบันพระสันตะปาปาขึ้นอีกครั้ง ด้วยการประกาศโองการ Unigenitus ใน ค.ศ. 1343 โองการฉบับนี้เป็นความพยายามที่จะรื้อฟื้นอำนาจของพระสันตะปาปาให้เทียบเท่าเมื่อครั้งสมัยพระสันตะปาปาองค์ก่อนๆ ซึ่งยืนยันอำนาจสูงสุดของประมุขแห่งคริสตจักรคาทอลิกเหนือกษัตริย์ทั้งปวง แต่ถึงกระนั้นก็ตามเจ้าผู้ปกครองหลายพระองค์ต่างก็เพิกเฉยต่อโองการฉบับนี้รวมทั้งมองว่าพระองค์ทรงเป็นเพียงหุ่นเชิดของราชสำนักฝรั่งเศสเท่านั้น ขณะเดียวกันพระเกียรติภูมิของราชสำนักแห่งอาวิญองก็เสื่อมลงอย่างต่อเนื่อง

<sup>2</sup>ภาษีทศางค์เป็นพระราชบัญญัติของพระเจ้าสำหรับชาวยิวนับแต่สมัยโมเสส ชาวยิวถวายผลผลิตทางการเกษตร รวมทั้งปศุสัตว์เป็นจำนวน 1 ใน 10 แต่พระเจ้า สำหรับคริสตชนทุกคนต้องถวายทาน 1 ใน 10 ให้แก่ศาสนจักรเพื่อใช้ในกิจการต่างๆ ตลอดจนช่วยเหลือผู้คนที่ยากแค้นในสังคม

โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พระองค์ทรงประกาศสนับสนุนการขายใบพระกรุณาคุณ (Indulgences)<sup>3</sup> สำหรับบุคคลทั่วไปที่ต้องการได้รับการอภัยบาป (Creighton, 2004: 71) สิ่งนี้กลายเป็นช่องทางให้เหล่านักบวชแสวงหาผลประโยชน์จากคริสตชนเป็นอย่างมาก การประกาศขายใบพระกรุณาคุณของพระองค์ยังทำให้ศาสนจักรอาวิญองถูกโจมตีอย่างหนักยิ่งขึ้น

ทรัพย์สินจำนวนมากจากการขายใบพระกรุณาคุณทำให้พระองค์สามารถซื้อที่ดินอาวิญองจากสมเด็จพระราชินีนาถโจแอนนาที่ 1 แห่งเนเปิลส์ (Joanna I of Naples ค.ศ. 1328-1382) ซึ่งดำรงตำแหน่งเป็นเคาน์เตสแห่งโปรวองซ์ (Countess of Provence) ด้วย พระนางทรงขายอาวิญองให้พระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 5 แห่งเนเปิลส์เป็นจำนวนเงิน 80,000 ฟลอรินส์ การขายที่ดินอาวิญองให้พระสันตะปาปาคลีเมนต์ยังเป็นการขายที่ดินในฐานะทรัพย์สินต่างตอบแทนซึ่งก่อนหน้านี้พระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 6 ทรงมีส่วนช่วยพระราชินีโจแอนนาซึ่งถูกกล่าวหาว่ามีส่วนรู้เห็นเกี่ยวกับการสิ้นพระชนม์ของพระเชษฐาพระองค์ เมื่อพระนางถูกเรียกตัวมาสอบสวนยังราชสำนักอาวิญองแล้วปรากฏว่าทรงได้รับการปล่อยตัว เพื่อเป็นการตอบแทนความช่วยเหลือครั้งนี้ ราชินีโจแอนนาจึงทรงขายอาวิญองให้พระสันตะปาปา ทำให้อาวิญองกลายเป็นธรณีสงฆ์แห่งสันตะปาปาอย่างสมบูรณ์รวมทั้งยังเป็นเขตแดนอิสระจากการปกครองของเจ้าราชรัฐทั้งปวงด้วยซึ่งก่อนหน้านี้เพียง 4 ปี พระสันตะปาปาคลีเมนต์ทรงซื้อที่ดินรอบกองตา เวนแซงเพิ่มเติมจากเคาท์ฮัมเบิร์ตที่ 2 (Humbert II) แห่งตระกูลอัลบอง (Albon House) ด้วยเช่นกัน

อย่างไรก็ตาม ใน ค.ศ. 1367 นิमितหมายที่ดีแห่งการสิ้นสุดยุคสมัยแห่งอาวิญองเกิดขึ้นในสมัยพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 5 ซึ่งมีพระประสงค์เสด็จกลับยังกรุงโรม พระดำริของพระองค์ได้รับการต่อต้านอย่างหนักจากพระคาร์ดินัลฝรั่งเศสรวมทั้งพระเจ้าชาร์ลที่ 5 (Charles V ค.ศ. 1364-1380) เป็นอย่างยิ่ง แต่กระนั้นก็ตามพระองค์ยังทรงยืนยันกรานพระดำริเดิม การเสด็จนิวัติกลับครั้งนี้ได้รับการต้อนรับอย่างยิ่งใหญ่จากประชาชนในกรุงโรมแต่ถึงกระนั้นก็ตามเจ้านครรัฐอีกหลายแห่งต่างไม่พอใจในการเสด็จกลับครั้งนี้ โดยเฉพาะเจ้านครรัฐแห่งฟลอเรนซ์ซึ่งหวาดเกรงว่าจะสูญเสียอำนาจไปอย่างไรก็ตามการพำนักของพระองค์ก็เป็นไปเพียงระยะสั้นๆ เท่านั้น ใน ค.ศ. 1370 พระองค์ก็เสด็จกลับคืนสู่อาวิญองอีกครั้งเนื่องจากบรรดาพระคาร์ดินัลในอาวิญองวิงวอนให้พระองค์เสด็จกลับอีกทั้งปัญหาการเกิดสงครามระหว่างรัฐในอิตาลีทางตอนเหนือซึ่งล้วนต้องการครอบครองดินแดนธรณีสงฆ์ในกรุงโรมของพระองค์

<sup>3</sup>ใบพระกรุณาคุณเป็นการกำหนดการบริจาคทรัพย์สินเพื่อสาธารณกุศลแก่คริสตศาสนาเพราะถือว่าการให้ทานเป็นการเสียสละอย่างหนึ่ง อย่างไรก็ตามหลักเทววิทยากุศล กุศลกรรมมากน้อยขึ้นอยู่กับความตั้งใจในการสละทรัพย์สิน อย่างไรก็ตามในเวลาต่อมาใบพระกรุณาคุณกลายเป็นช่องทางให้กับเจ้าหน้าที่ทางศาสนาแสวงหาผลประโยชน์จากผู้ต้องการไถ่บาป

## การสิ้นสุดแห่งการคุมขังบาบิโลน

ความพยายามที่จะเสด็จกลับกรุงโรมเกิดขึ้นอีกครั้งในสมัยพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 ซึ่งเป็นหลานลุงของพระสันตะปาปาเคลเมนต์ที่ 6 พระองค์ทรงมีดำริเช่นเดียวกับพระสันตะปาปาพระองค์ก่อนที่ต้องการยุติการพำนักในอาวิญอง อีกทั้งยังทรงได้รับการโน้มน้าวจากแคทเธอรีนแห่งเซียนนา (Catherine of Siena) ซึ่งได้ติดต่อผ่านทางพระลิขิตกับพระสันตะปาปาเกรกอรีมายาวนาน (Blumenfeld-Kosinski, 2006: 43) โดยมุ่งหวังให้พระองค์เสด็จกลับมาประทับยังโรมแทนอาวิญองเพื่อฟื้นฟูความเป็นเอกภาพแห่งศาสนจักรในยุโรป การเสด็จกลับสู่โรมของพระองค์ต้องพบกับอุปสรรคทั้งจากการต่อต้านของกษัตริย์แห่งฝรั่งเศสและพระคาร์ดินัลแห่งราชสำนักอาวิญอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงต่อต้านจากเจ้ารัฐในอิตาลีที่มีต่อพระองค์ในการเสด็จกลับครั้งนี้

สงครามครั้งสำคัญระหว่างพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 กับเจ้านครรัฐอิตาลีอุบัติขึ้นเมื่อเจ้าผู้ครองนครรัฐฟลอเรนซ์แห่งพรรคเกลฟ์ต้องการรักษาอำนาจของตนในอิตาลีตอนกลางทำให้เกิดการขัดแย้งกับพระสันตะปาปาในโรมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเสด็จนิวัตกลับของพระสันตะปาปาย่อมเป็นการสันคลอนอำนาจฐานที่มั่นทางตอนกลางที่พรรคเกลฟ์มีอยู่อย่างมาก เจ้านครรัฐฟลอเรนซ์หวังเกรงว่าพระสันตะปาปาเกรกอรีอาจยึดแนวพรมแดนบริเวณลูนิกิเยนา (Lunigiana) ผนวกเข้ากับดินแดนรัฐของพระองค์ซึ่งพื้นที่ดังกล่าวเป็นดินแดนที่นครรัฐฟลอเรนซ์อ้างสิทธิ์ครอบครองอยู่ ทำให้เจ้านครรัฐฟลอเรนซ์จำต้องสกัดกั้นการขยายอำนาจของพระองค์ไว้

ขณะเดียวกันพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 ยังทรงไม่พอพระทัยเจ้านครรัฐฟลอเรนซ์ เมื่อฟลอเรนซ์ปฏิเสธช่วยพระองค์ทำสงครามกับตระกูลวิสคอนติ (Visconti) แห่งมิลาน ตระกูลวิสคอนติต่อต้านไม่ให้พระองค์กลับมายังโรมเช่นกัน อีกทั้งเจ้านครรัฐมิลานยังพยายามรุกล้ำดินแดนรัฐของพระสันตะปาปาในโรมอีกด้วย สงครามระหว่างโรมกับเจ้านครรัฐมิลานสิ้นสุดลงใน ค.ศ. 1375 โดยพระองค์ได้รับความช่วยเหลือจากเจ้านครรัฐหลายแห่งโดยเฉพาะเมืองต่างๆ ที่เป็นพันธมิตรกับพรรคกิเบลลินซึ่งเป็นอริกับพรรคเกลฟ์ นครรัฐเหล่านี้ต้องการให้พระองค์กลับมาพำนักในโรมรวมทั้งยังเป็นการคานอำนาจระหว่างอิทธิพลทั้งสองพรรคไว้ด้วย ชัยชนะครั้งนี้ของพระองค์ทำให้เจ้านครรัฐ



การเสด็จกลับคืนสู่โรมของพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11



ฟลอเรนซ์คิดว่าพระสันตะปาปาเกรกอรีอาจร้องขอให้บรรดานครรัฐพันธมิตรในอิตาลียกกองทัพมาโจมตีฟลอเรนซ์

ดังนั้นใน ค.ศ. 1375 นครรัฐฟลอเรนซ์จึงส่งทูตไปยังเมืองต่างๆ ในอิตาลีเพื่อรวมตัวจัดตั้งเป็นสันนิบาตกับพรรคเกลฟ์ มีนครรัฐที่เข้าร่วมทั้ง โบโลญญา เพรูเกีย ปิซา ลุคคา และเจนัว เพื่อสู้กับกองกำลังทัพของพระสันตะปาปาเกรกอรี ขณะเดียวกันเจ้านครรัฐฟลอเรนซ์ยังส่งจดหมายสนท่้ไปที่หัวนครรัฐอิตาลีเพื่อปลุกระดมและโจมตีปัญหาการเกิดข้ออาชญากรรมที่บ่งหลวบรวมทั้งการใช้อำนาจเผด็จการของพระสันตะปาปานับแต่สมัยอาวิญองเรื่อยมา

นอกจากนั้นนครรัฐฟลอเรนซ์ยังมีการมอบหมายแต่งตั้งคณะมนตรีที่ปรึกษา 8 คนเพื่อทำหน้าที่ตอบโต้การกระทำของพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 มนตรีที่ปรึกษานี้มาจากการแต่งตั้งของรัฐบาลในฟลอเรนซ์ด้วยเหตุนี้สงครามครั้งนี้จึงได้ชื่อว่า “สงครามแห่งนักบุญทั้งแปด” (The War of the Eight Saints) (Smith, 1970: 118-121) มนตรีที่ปรึกษาทั้งแปดในรัฐบาลฟลอเรนซ์จะทำหน้าที่บังคับเก็บเงินจากนักบวชในท้องที่ที่ทั้งบิชอป เจ้าอาวาส และอารามทั่วทั้งฟลอเรนซ์ รวมทั้งตอบโต้พระสันตะปาปาด้วยการไม่เก็บภาษีให้กับศาสนจักร นอกจากนี้ยังมีการจัดเตรียมกองกำลังทหารและทูตเพื่อใช้ติดต่อระหว่างสมาชิกในสันนิบาต

เหตุการณ์นี้ทำให้พระองค์ตกอยู่ในสถานภาพที่เสียเปรียบฝ่ายสันนิบาตฟลอเรนซ์เป็นอย่างยิ่ง คณะมนตรีที่ปรึกษาทั้งแปดในฟลอเรนซ์ยังช่วยการก่อกบฏในเมืองต่างๆ ที่อยู่ใต้การปกครองของดินแดนรัฐแห่งพระสันตะปาปาในโรม แต่ปรากฏว่าเมืองหลายแห่งในดินแดนของพระองค์ต่างยอมจำนนต่ออำนาจพระองค์ ใน ค.ศ. 1376 พระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 จึงทรงประกาศบัพพาศนีย์กรรมเจ้าผู้ครองฟลอเรนซ์รวมทั้งคนาเปหิกรรมสมาชิกสันนิบาตที่กบฏต่อพระองค์

พระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 ยังทรงประกาศห้ามนักบวชของคริสตศาสนารับใช้นครรัฐฟลอเรนซ์รวมทั้งสมาชิกในสันนิบาต ด้วยเหตุนี้นครรัฐฟลอเรนซ์จึงตอบโต้การกระทำของพระองค์โดยพยายามปลุกปั่นองค์กรใต้ดินโดยเฉพาะขบวนการฟราทิเซลลีซึ่งพระองค์ประณามว่าเป็นขบวนการนอกรีต คณะมนตรีทั้งแปดยังออกกฎหมายริบทรัพย์สินของนักบวชเข้าเป็นทรัพย์สินของหลวงจำนวนมากรวมทั้งยังมีการทำลายศาสนกรรมอินควิสิชัน (inquisition) หรือการเผาทั้งเป็นซึ่งถูกประณามว่าเป็นเครื่องมือรับใช้พระสันตะปาปาอีกด้วย แม้ว่ารัฐบาลฟลอเรนซ์จะบังคับให้เหล่านักบวชเข้าประกอบพิธีกรรมทางศาสนาตามเดิม แต่นักบวชจำนวนมากต่างเกรงกลัวพระบัญชาและไม่ให้ความร่วมมือ บางส่วนได้หลบหนีออกจากฟลอเรนซ์เพราะปรารถนาให้พระองค์กลับมาฟานักยังโรมแทนอาวิญอง

ใน ค.ศ. 1377 สถานการณ์เริ่มเปลี่ยนไป พระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 ทรงใช้มาตรการที่หนักขึ้นโดยการเข้าแทรกแซงทางเศรษฐกิจด้วยการสั่งห้ามนครรัฐต่างๆ ในอิตาลีรวมทั้งดินแดนต่างๆ

ในศาสนจักรติดต่อกับพ่อค้าฟลอเรนซ์ทำให้พ่อค้าชาวฟลอเรนซ์ซึ่งส่วนมากเป็นพ่อค้า เดินทางค้าขายต่างแดนได้รับผลกระทบอย่างยิ่ง นอกจากนี้กองกำลังทหารของพระสันตะปาปายังสามารถยึดเมืองโบโลญญาพันธมิตรที่สำคัญของฟลอเรนซ์ไว้ได้ ขณะเดียวกันรอเบิร์ตแห่งเจนีวา (Robert of Geneva) ซึ่งเป็นพระคาร์ดินัลที่ใกล้ชิดรวมทั้งยังเป็นญาติกับตระกูลชาวอิตาลีซึ่งนโยบายตอบโต้อย่างแข็งกร้าวต่อสันนิบาตฟลอเรนซ์ รอเบิร์ตเป็นผู้ที่อยู่เบื้องหลังในการจ้างทหารรับจ้างชาวเบรตัน (Breton) ปรจบจลาจลในเมืองเซเซนา (Cesena) ซึ่งเป็นพันธมิตรของฟลอเรนซ์ทำให้ประชาชนในเซเซนาถูกฆ่าตายเป็นจำนวนหลายพันคน เหตุการณ์การนองเลือดที่เซเซนาทำให้ประชาชนรู้สึกต่อต้านพระสันตะปาปาชาวฝรั่งเศสองค์นี้อยู่ไม่น้อย

ก่อนสงครามทั้งสองฝ่ายจะยุติลงไม่นาน พระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 ทรงโดยสารทางเรือจากท่าเรือมาร์เซย์ (Marseille) ทางตอนใต้ของฝรั่งเศสและเสด็จเข้าสู่กรุงโรมใน ค.ศ. 1377 ขณะเดียวกันสงครามที่บ้านปลายกลายเป็นผลเสียต่อทั้งสองฝ่าย ในที่สุดทั้งสองฝ่ายต่างยินยอมยุติการทำสงครามระหว่างกันโดยต่างฝ่ายยอมรับสถานภาพอำนาจที่มีอยู่เดิม ฟลอเรนซ์ยินยอมจ่ายค่าปฏิกรรมสงคราม ขณะที่พระสันตะปาปาทรงยอมยกเลิกการบัพพาชียกรรมรวมทั้งให้นักบวชในศาสนาปฏิบัติศาสนกิจในฟลอเรนซ์ได้ตามปกติ

การเสด็จกลับคืนสู่กรุงโรมครั้งนี้ของพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 พร้อมด้วยบรรดาพระคาร์ดินัลจึงถือเป็นการปิดฉากสมัยแห่งการคุมขังแห่งอาวิญองที่ยาวนานกว่า 72 ปี (Rollo-Knoster, Izbicki, 2009: 9) รวมทั้งยังเป็นการสลัดออกจากอิทธิพลราชสำนักฝรั่งเศสเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามหลังจากพระองค์พำนักที่กรุงโรมได้เพียงปีเดียวก็สิ้นพระชนม์ลง ชาวโรมันจำนวนมากซึ่งกลัวว่าบรรดาพระคาร์ดินัลซึ่งส่วนมากเป็นชาวฝรั่งเศสอาจเลือกพระสันตะปาปาชาวฝรั่งเศสใหม่อีกครั้งและอาจทำให้พระองค์หวนเสด็จกลับคืนสู่อาวิญองซึ่งเรื่องนี้กลายเป็นชนวนใหญ่ครั้งใหม่ของความตกร่ำแห่งคริสตจักรต่อจากสมัยแห่งการคุมขังบาบิโลน

### การอุปถัมภ์ของมหาศาสนเภท: ความแตกแยกของคริสต์ศาสนา

การประชุมลับเพื่อเลือกพระสันตะปาปาองค์ใหม่เกิดขึ้นใน ค.ศ.1378 โดยขณะนั้นเกิดสถานการณ์ความตึงเครียดครั้งใหญ่ในกรุงโรม ผุ่ชนชาวโรมันซึ่งต้องการเรียกร้องให้พระคาร์ดินัลที่ส่วนใหญ่เป็นชาวฝรั่งเศสเลือกพระสันตะปาปาชาวอิตาลีรวมทั้งยังต้องพำนักในกรุงโรมด้วย การรวมตัวครั้งใหญ่สร้างความกดดันแก่บรรดาพระคาร์ดินัลซึ่งต่างเกรงกลัวภัยจากการจลาจลครั้งนี้ ด้วยเหตุนี้ที่ประชุมจึงมีมติเลือกอาร์ชบิชอปแห่งบารี (Archbishop of Bari) บาร์โธโลมิว พริกนาโน (Bartholomew Prignano) ดำรงตำแหน่งเป็นพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 6 (Urban VI ค.ศ. 1378-1389) (Rollo-Knoster, Izbicki, 2009: 2) อย่างไรก็ตามพระองค์ทรงมีความห่างเหินกับบรรดาพระคาร์ดินัลชาวฝรั่งเศสเป็นอย่างมาก

เพียงหกเดือนหลังจากการขึ้นครองตำแหน่งประมุข พระองค์มีดำริจะปฏิรูปศาสนาจักรคาทอลิกใหม่โดยเฉพาะในยุคสมัยพระสันตะปาปาแห่งอาวิญองที่ทำให้พระเกียรติภูมิแห่งประมุขคริสตจักรมัวหมองอย่างมาก ทรงเป็นผู้สนับสนุนสำคัญที่ต้องการให้พระสันตะปาปาองค์ต่อไปต้องพำนักที่กรุงโรมอย่างถาวร พระองค์ยังแสดงความเป็นปฏิปักษ์ต่อพระคาร์ดินัลชาวฝรั่งเศสอย่างเปิดเผยด้วยการแต่งตั้งพระคาร์ดินัลชาวอิตาลีเพิ่มมากขึ้น ทำให้พระคาร์ดินัลสายฝรั่งเศสไม่พอใจพระองค์ซึ่งเริ่มเป็นผู้ดูแลอำนาจ (Rollo-Knoster, Izbicki, 2009: 4) นอกจากนี้ยังมีข่าวลือว่าพระองค์ทรงมีพระสติวิปลาศโดยสังหารพระคาร์ดินัลจำนวนมากที่ไม่เห็นด้วยกับพระองค์ สถานการณ์ที่เลวร้ายนี้ทำให้พระคาร์ดินัลฝรั่งเศสรวมตัวกันที่เมืองฟอนดี (Fondi) ใน ค.ศ. 1378 (Rollo-Knoster, Izbicki, 2009: 13) และประกาศการเลือกตั้งพระสันตะปาปาครั้งก่อนเป็นโมฆะ รวมทั้งมีมติเลือกตั้งพระสันตะปาปาองค์ใหม่คือร็อบเบิร์ตแห่งเจนัวซึ่งเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 11 ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นพระสันตะปาปาเคลีเมนต์ที่ 7 และเมื่อทรงเข้ารับตำแหน่งประมุขศาสนาจึงมีพระดำริย้ายที่ประทับมายังกรุงอาวิญองอีกครั้งที่สองใน ค.ศ. 1379 เวลานั้นคริสตจักรคาทอลิกจึงมีพระสันตะปาปาด้วยกันถึงสององค์ที่ต่างพำนักในองค์ละแห่ง ทั้งยังกลายเป็นชนวนให้เกิดมหาศาสนาเภท หรือ Great Schism การแตกแยกครั้งใหญ่ในคริสตศาสนาดำเนินเรื่อยมานับตั้งแต่ ค.ศ. 1379 -1417

เหตุการณ์มหาศาสนาเภทที่เกิดขึ้นครั้งนี้สืบเนื่องจากพระสันตะปาปาทั้งสององค์ซึ่งดำรงตำแหน่งประมุขสูงสุดของคริสตจักรต่างอ้างความชอบธรรมปกครององค์ศาสนาด้วยกันทั้งคู่ ขณะเดียวกันการแตกแยกของพระสันตะปาปาทั้งสองพระองค์ยังทำให้เกิดความริ้วฉานระหว่างดินแดนที่ต่างยอมรับพระสันตะปาปาของแต่ละองค์ขึ้น โดยที่อังกฤษ เดนมาร์ก แพลนเดอร์ ฮังการี ไอร์แลนด์ นอร์เวย์ โปแลนด์ สวีเดน จักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ รวมทั้งนครรัฐทางตอนเหนือในอิตาลี ยังคงสนับสนุนพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 6 และยังเป็นสายของ “การภักดีแห่งกรุงโรม” (Roman obedience) ในขณะที่ฝรั่งเศส เบอร์กันดี ซาวอย สกอตแลนด์ กาสตีล อารากอน นาวาร์ และโปรตุเกส ชิชีลีและเนเปิลส์ให้การสนับสนุนพระสันตะปาปาเคลีเมนต์ที่ 7 รวมทั้งยังกลายเป็นสายของ “การภักดีแห่งอาวิญอง” (Avignon obedience) (Blumenfeld-Kosinski, 2006: 61)

การเสด็จกลับยังอาวิญองของพระสันตะปาปาเคลีเมนต์ที่ 7 ได้รับการสนับสนุนจากพระเจ้าชาร์ลที่ 5 แห่งฝรั่งเศส ดังนั้นการแตกแยกทางศาสนาจึงกลายเป็นการแตกแยกทางการเมืองไปโดยปริยาย (Rollo-Knoster, Izbicki, 2009: 2-3) อีกทั้งการแตกแยกทางศาสนาในครั้งนี้ยังเป็นผลสืบเนื่องจากการแตกแยกทางการเมืองมากกว่าข้อพิพาททางแนวคิดศาสนา ยุคมหาศาสนาเภทในครั้งนี้ยังถือเป็นการทำลายชื่อเสียงของศาสนจักรคาทอลิกเพิ่มขึ้นไปอีกไม่ต่างจากสมัยยุคการคุมขังแห่งบาบิโลน ขณะเดียวกันความขัดแย้งทั้งสองสายยังทำให้เกิดความสับสนทั่วทั้งอารามยุโรป เนื่องจากสถาบันโครงสร้างทางศาสนาตลอดจนถึงนิกายอาราม นักบวชต่างไม่แน่ใจว่าพระสันตะปาปา

องค์ใดเป็นผู้ที่ชอบธรรมสูงสุดในคริสต์ศาสนา การอยู่ภายใต้ความกดดันทางการเมืองทำให้สถาบันทางศาสนาในแต่ละดินแดนจำเป็นต้องเลือกภักดีต่อพระสันตะปาปาเพียงองค์เดียว มหาศาสนเภทดำเนินไปเป็นเวลาเกือบสี่ศตวรรษ โดยมีพระสันตะปาปาสายโรมัน 4 องค์และพระสันตะปาปาสายอาวิญองอีก 2 องค์



ภาพล้อเลียนการแย่งตำแหน่งพระสันตะปาปาทั้งสององค์

ความขัดแย้งของศาสนจักรทั้งสองยังคงดำเนินต่อไป แม้เมื่อพระสันตะปาปาคลีเมนต์ที่ 7 ลี้ภัยพระชนม์ลง อาร์ชบิชอปแห่งเบเนเวนโต (archbishop of Benevento) ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 13 แห่งอาวิญององค์ใหม่ใน ค.ศ. 1394 เช่นเดียวกับพระสันตะปาปาโบนิเฟซที่ 9 ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเป็นประมุขคริสตจักรแห่งโรมหลังจากพระสันตะปาปาเออร์บันที่ 6 ลี้ภัยพระชนม์ ศาสนจักรทั้งสองฝ่ายต่างยังคงประกาศอภัยโทษต่อกัน การุ่นวายที่เกิดขึ้นเช่นนี้ยิ่งทำให้คริสต์ศาสนาหม่นหมองเหมือนดังเช่นยุคการคุมขังบาบิโลน แม้ว่าเจ้าผู้ปกครองบางองค์พยายามที่จะประนีประนอมการแตกแยกดังเช่นกรณีพระเจ้าริชาร์ดที่ 2 แห่งอังกฤษที่ทรงอ่อนวอนพระสันตะปาปาโบนิเฟซที่ 9 ให้สละบัลลังก์ แต่ก็ทรงได้รับการปฏิเสธหรือแม้กระทั่งในที่ประชุมสภาแฟรงเฟิร์ต (Diet of Frankfurt) แห่งจักรวรรดิแห่งโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ใน ค.ศ. 1397 พระเจ้าเวนเซสเลาส์ (Wenceslaus) ดยุกโบฮีเมียรวมทั้งยังทรงเป็นจักรพรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์พยายามเป็นตัวกลางไกล่เกลี่ยเจรจายุติความบาดหมางกับทั้งสองฝ่าย แต่ทว่าใน ค.ศ. 1400 เกิดปัญหาทางการเมืองเยอรมันนับตั้งแต่ขุนนางในแคว้นบาวาเรียของพระองค์ก่อการกบฏครั้งใหญ่ ขณะเดียวกันพระองค์ก็ยังทรงมีความขัดแย้งกับเจ้ารัฐเยอรมันในแคว้นอื่นๆ ด้วย ทำให้บรรดาอิเล็คเตอร์

ของเยอรมันตั้งข้อหาในกรณีที่พระองค์ไม่สามารถสร้างความเป็นเอกภาพของดินแดนเยอรมันได้ ที่ประชุมของเหล่าอเล็กเทอร์จึงมีมติเลือกอูเบิร์ตที่ 3 ดยุกแห่งบาวาเรีย (Rupert III Duke of Bavaria) ขึ้นดำรงตำแหน่งจักรพรรดิแห่งโรมันอันศักดิ์สิทธิ์แทนพระเจ้าเวอนเซสเลาส์ (Swanson, 1979: 18) ด้วยเหตุนี้พระสันตะปาปาโบนิเฟซทรงถือโอกาสนี้โอนุมัติและยินยอมตามใบบอกของบรรดาเจ้าอเล็กเทอร์

ในรัชสมัยของพระสันตะปาปาทั้งโรมและอาวิญองต่างเกิดความอื้อฉาวและทำให้เกิดการต่อต้านขึ้นทั่วยุโรป กรณีสำคัญเกิดขึ้นเมื่อพระสันตะปาปาโบนิเฟซที่ 9 แห่งโรมทรงแต่งตั้งพระคาร์ดินัลจำนวนมากซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ใกล้ชิดกับพระองค์โดยตรง ขณะเดียวกันยังทรงนำภาษีชนิดใหม่ที่เรียกว่า annates perpetu โดยเงินเดือนครึ่งหนึ่งของปีแรกที่นักบวชในคริสตจักรได้รับนั้นจะต้องจ่ายให้กับราชสำนักของพระสันตะปาปาในโรม นอกจากนี้นักบวชสมณศักดิ์ชั้นสูงยังทำเรื่องเสื่อมเสียด้วยการขายตำแหน่งสมณศักดิ์รวมทั้งมีการฉ้อราษฎร์บังหลวงในวงการนักบวชเช่นเดียวกับเมื่อครั้งอดีตพระสันตะปาปาองค์เก่าแห่งอาวิญอง การซื้อขายตำแหน่งสมณศักดิ์ในยุคมหาศาสนาเภทจึงกลายเป็นหนทางในการกอบโกยผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากกว่าได้มาด้วยความสามารถทั้งยังทำให้เกิดการโจมตีอย่างกว้างขวาง โดยขบวนการต่อต้านความประพฤติมิชอบของพระสันตะปาปาในโรมปรากฏเพิ่มมากขึ้นตามลำดับโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเคลื่อนไหวของจอห์น วิคลิฟฟ์ (John Wycliff ค.ศ.1328-1384) ซึ่งกล่าวโจมตีพระสันตะปาปาโบนิเฟซที่ 9 รวมทั้งประจานความเหลวแหลกที่เกิดขึ้นในคริสตจักรอย่างต่อเนื่อง การกระทำของเขามีทั้งกษัตริย์และนักบวชชั้นสูงเป็นจำนวนมากที่ให้การสนับสนุนอยู่เบื้องหลัง (Swanson, 1979: 20)

เช่นเดียวกับพระเกียรตินิยมแห่งราชสำนักอาวิญองที่เสื่อมลงตามลำดับ ใน ค.ศ. 1398 ความวุ่นวายที่เกิดขึ้นระหว่างราชสำนักทั้งที่โรมและอาวิญองทำให้ราชสำนักฝรั่งเศสประกาศถอนตัวจากการเป็นพันธมิตรกับพระสันตะปาปาแห่งอาวิญอง แต่ถึงกระนั้นก็ไม่เข้าร่วมกับกรุงโรมแต่อย่างใด และในปีเดียวกันกองทัพที่นำโดยจีโอฟฟรี บูซิโกท์ (Geoffrey Boucicaut) ควบโอกาสเมื่อฝรั่งเศสประกาศความเป็นกลางจากราชสำนักอาวิญองนำกองทัพบุกยึดเมืองอาวิญองรวมทั้งพระตำหนักพระสันตะปาปาทำให้พระสันตะปาปาเบเนดิกต์ต้องเสด็จลี้ภัยไปยังดินแดนของพระเจ้าหลุยส์ที่ 2 แห่งอองจู ด้วยเหตุนี้อำนาจของพระองค์ในอาวิญองจึงหมดสิ้นลง อำนาจของพระองค์ในตอนนั้นไม่ได้รับการยอมรับจากฝรั่งเศส โปรตุเกส หรือนาวาร์อีกต่อไป มีเพียงอาณาจักรสกอตแลนด์ ซิซิลี อารากอน และคาสตีลเท่านั้นที่ยังยอมรับอำนาจของพระองค์

นอกจากภัยคุกคามทางการเมืองที่ทำให้คริสตจักรแห่งอาวิญองเสื่อมลงแล้วที่คริสตจักรแห่งโรมก็ประสบชะตากรรมเช่นเดียวกัน หลังจากที่พระสันตะปาปาโบนิเฟซที่ 9 สิ้นพระชนม์ลงใน ค.ศ. 1404 พระคาร์ดินัลแห่งโรมต่างมีมติเลือกอาร์ชบิชอปแห่งราเว็นนา (archbishop of Ravenna) ขึ้นดำรงตำแหน่งเป็นพระสันตะปาปาอินโนเซนต์ที่ 7 แห่งโรม ในสมัยพระองค์ พระเจ้าลาดิสเลาส์ (Ladislaus) แห่งเนเป็ลส์ทรงฉวยโอกาสขณะที่กรุงโรมอ่อนแอขยายอิทธิพลทางการเมืองครอบงำ

ศาสนจักรกรุงโรม พระเจ้าลาติสเลาส์ทรงใช้ข้อต่อรองมิให้พระสันตะปาปาอินโนเซนต์ที่ 7 ทรงประนีประนอมกับพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 13 รวมทั้งให้พระองค์ยืนยันสิทธิการปกครองในเนเปิลส์ด้วย อย่างไรก็ตามดินแดนเนเปิลส์ยังคงเป็นกรณีพิพาทซึ่งพระเจ้าหลุยส์ที่ 2 แห่งอองจูทรงอ้างสิทธิในบัลลังก์เช่นกันอีกทั้งพระสันตะปาปาเบเนดิกต์แห่งอาวิญองก็ทรงรับรองด้วย ความขัดแย้งทางศาสนจักรในช่วงเวลานี้จึงมีเรื่องทางการเมืองเข้าไปเกี่ยวข้อง เหตุการณ์บานปลายยิ่งขึ้นเมื่อพระสันตะปาปาอินโนเซนต์ที่ 7 ทรงแต่งตั้งนักร้องเป็นพระคาร์ดินัลในสันตะสำนักแห่งโรมจึงทำให้ถูกโจมตีอย่างหนัก เพื่อหลบหนีความวุ่นวายและข้อครหาพระองค์จึงตัดสินใจหนีไปพำนักยังเมืองวิเทอบ (Viterbo) อยู่พักใหญ่ ต่อมาชาวโรมร้องขอให้พระองค์เสด็จกลับมาประทับยังโรมอีกครั้งใน ค.ศ. 1406 แต่ถึงกระนั้นการคุกคามทางการเมืองรวมทั้งการแต่งตั้งเครือพระญาติพระองค์ได้ทำให้พระเกียรติยศลดลงอย่างมาก

ความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาศาสนเภทเกิดขึ้นอีกครั้งเมื่อพระคาร์ดินัลทั้งสองฝ่ายต่างพยายามจัดการประชุมโดยมีมติให้พระสันตะปาปาเบเนดิกต์และพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 12 ซึ่งดำรงตำแหน่งประมุขศาสนจักรหลังจากพระสันตะปาปาอินโนเซนต์ที่ 7 ลี้ภัยหนีเพียง 1 ปีเข้าร่วมประชุมพร้อมกัน การประชุมเจรจาเริ่มเพื่อหาข้อยุติเกิดขึ้นที่เมืองซาโวนา (Savona) ในแคว้นลิกูเรีย (Liguria) เมื่อค.ศ. 1407 แต่ในที่สุดทั้งสองพระองค์ก็ไม่ได้เสด็จมาในที่ประชุมแต่อย่างใดเนื่องจากต่างฝ่ายเกรงว่าจะไม่ได้รับความปลอดภัย

### ขบวนการประนีประนอมแห่งคริสตจักร: จากการประชุมแห่งปิซาถึงคอนสแตนซ์

ยุคสมัยแห่งมหาศาสนเภทดำเนินไปอย่างยาวนานรวมทั้งยังบ่อนทำลายเสถียรภาพความมั่นคงของคริสตจักรคาทอลิกเป็นอย่างยิ่ง ขณะเดียวกันประชาชนทั่วยุโรปต่างเฝ้าระอาคต่อความประพฤติมิชอบของประมุขศาสนจักร พระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 12 ทรงมีข้อครหาในเรื่องการแต่งตั้งระบบเครือญาติ เช่นเดียวกับพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 13 ที่ยังทรงใช้ชีวิตฟุ้งเฟ้อในราชสำนักเช่นกัน

เหตุการณ์เช่นนี้ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของศาสนจักรเป็นอย่างมากทำให้บรรดาเจ้าผู้ปกครองในดินแดนต่างๆ พากันหวั่นวิตกเช่นกัน ความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาคเกิดขึ้นอีกครั้งในรัชสมัยพระเจ้าชาร์ลที่ 6 (Charles VI ค.ศ. 1368-1422) ของฝรั่งเศส พระองค์ทรงประกาศความเป็นกลางด้วยการไม่เข้าข้างใดเช่นเดียวกับพระเจ้าชาร์ลที่ 5 พระบิดา ขณะเดียวกันเพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาคที่เกิดขึ้น พระองค์ทรงจัดการประชุมแห่งปิซา (Council of Pisa) ขึ้นใน ค.ศ. 1409 เพื่อให้ประมุขทั้งสององค์ทรงลาออกจากตำแหน่งเพื่อความเป็นเอกภาพของคริสตจักรคาทอลิก (Smith, 1970: 173-175) การประชุมสภาในเมืองปิซามีบรรดาพระเถระชั้นสูงทั้งพระคาร์ดินัล อาร์ชบิชอปและบิชอปรวมทั้งนักเทววิทยาจากมหาวิทยาลัยปารีส ออกซ์ฟอร์ดและโคโลญเข้าร่วมประชุมด้วยกัน ที่ประชุมมีศาสนถึงพระสันตะปาปาทั้งสองพระองค์ให้เข้าร่วมประชุมครั้งนี้แต่ถึงกระนั้นทั้งสองพระองค์ต่างทรงเพิกเฉย

ดังนั้นการประชุมสภาแห่งพิซาจึงประณามทั้งพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 13 แห่งอาวิญอง และพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 12 แห่งโรมว่าเป็นผู้ที่ทำให้คริสตจักรเกิดการแตกแยกรวมทั้งยังมีมติถอดถอนพระสันตะปาปาทั้งสองพระองค์ ที่ประชุมแห่งพิซามีมติแต่งตั้งอาร์ชบิชอปปีเตอร์ พิลาร์ยี (Peter Philarghi) ดำรงตำแหน่งเป็นพระสันตะปาปาอเล็กซานเดอร์ที่ 5 ทำให้เวลานี้คริสตจักรยุโรปมีพระสันตะปาปาเพิ่มขึ้นอีกองค์เป็น 3 พระองค์



แม้ว่าที่ประชุมแห่งพิซาจะมีมติถอดถอนพระสันตะปาปาทั้งสองพระองค์ แต่อย่างไรก็ดีประมุขคริสตจักรทั้งสององค์ต่างยืนยันยืนยันว่าตนเป็นประมุขที่ชอบธรรมแห่งศาสนจักรอยู่อย่างเช่นเดิม ดังนั้นการแต่งตั้งพระสันตะปาปาองค์ใหม่จึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้เลย

พระสันตะปาปาอเล็กซานเดอร์ที่ 5 จึงกลายเป็นพระสันตะปาปาสายพิซา (Pisan pope) องค์ใหม่ไปโดยปริยายและยังทำให้ศาสนจักรในยุโรปเกิดความอลหม่านเพิ่มขึ้นอีก พระสันตะปาปาแห่งพิซาได้รับการรับรองจากฝรั่งเศส อังกฤษ โบฮีเมีย ปรัสเซีย โปตุเกส รวมทั้งจักรวรรดิโรมันอันศักดิ์สิทธิ์ นครรัฐบางส่วนในอิตาลีทางตอนเหนือรวมทั้งฟลอเรนซ์และเวนิส ยอมรับพระองค์ ในขณะที่อารากอน กาสตีล และสกอตแลนด์ยังคงสนับสนุนพระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 13 ส่วนพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 12 ได้รับการสนับสนุนจากเนเปิล บาวาเรีย โปแลนด์ และนครรัฐบางแห่งในเยอรมันเท่านั้น

กล่าวได้ว่าภายหลังการประชุมแห่งพิซาลิ้นสุดลง คริสต์ศาสนายังคงวุ่นวายหนักยิ่งขึ้นเนื่องจากมีพระสันตะปาปาที่อ้างการปกครองสูงสุดในสถาบันถึงสามพระองค์ด้วยกัน ขณะเดียวกันกษัตริย์หลายองค์ต่างสนับสนุนพระสันตะปาปาของแต่ละองค์ซึ่งทำให้ศาสนจักรวุ่นวายยิ่งขึ้น แม้ว่าพระสันตะปาปาอเล็กซานเดอร์ที่ 5 จะได้รับการยอมรับมากกว่าแต่ก็ไม่สามารถแก้ไขความแตกแยกที่มีอยู่ได้ แม้ภายหลังจากการสิ้นพระชนม์ของพระองค์และพระสันตะปาปาจอห์นที่ 23 ทรงเป็นประมุขแห่งศาสนจักรองค์ใหม่ พระองค์ทรงย้ายพระราชฐานมาพำนักที่โบโลญญาเป็นหลัก

ขณะเดียวกันพระเจ้าลาติสเลาส์ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 12 ยังทรงทำสงครามทางตอนเหนือของอิตาลีอย่างต่อเนื่องรวมทั้งเข้ายึดดินแดนรัฐหลายแห่ง ทั้งออสเตีย (Ostia) เพรูกีเย รวมทั้งโบโลญญาซึ่งเป็นที่พักของพระสันตะปาปาจอห์นที่ 23 แม้ว่าพระองค์จะทรงขอความช่วยเหลือจากพระเจ้าหลุยส์ที่ 2 แห่งอองจูรวมทั้งทรงยืนยันสิทธิในเนเปิลส์ แต่ทว่าพระเจ้าหลุยส์ที่ 2 ก็สิ้นพระชนม์เสียก่อน ดังนั้นพระองค์จึงทรงประกาศสงครามกับพระเจ้าลาติสเลาส์ การทำสงครามในครั้งนี้มีการขายใบพระการุญคุณเป็นจำนวนมากเพื่อระดมเงินทุนใช้ในสงครามซึ่งสร้างความมัวหมองต่อคริสตจักรแห่งพิซา กรณีการขายใบพระการุญคุณถูกต่อต้านอย่างหนักตลอดเวลามากเหล่านักปฏิรูปทางศาสนาอีกทั้งยังชี้ให้เห็นว่าการเลือกตั้งพระสันตะปาปาองค์ใหม่ไม่ได้รับการแก้ไขได้เลย เวลานี้พระสันตะปาปาแห่งพิซายังถูกต่อต้านจากขบวนการได้ดินที่ต้องการ

ปฏิรูปศาสนาใหม่โดยเฉพาะขบวนการฮุสไซท์ (Hussite movement) ซึ่งมีจอห์น ฮุส (Jan Hus/John Hus ค.ศ. 1369 – 1415) นักเทววิทยาในเยอรมัน รวมทั้งขบวนการลอลลาร์ด (Lollards movement) ในอิตาลีเช่นกัน ในที่สุดในปี ค.ศ. 1413 พระเจ้าลาติสเลาส์สามารถยึดโบโลญญาได้สำเร็จทำให้พระสันตะปาปาจอห์นต้องหลบหนีไปยังฟลอเรนซ์ซึ่งเป็นนครรัฐที่พระเจ้าลาติสเลาส์ยังไม่สามารถพิชิตได้

อิทธิพลของพระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 12 ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจของพระเจ้าลาติสเลาส์เพิ่มมากขึ้นทำให้พระสันตะปาปาจอห์นที่ 23 ตัดสินพระทัยลี้ภัยทางการเมืองจากฟลอเรนซ์ไปยังเยอรมัน ซึ่งที่นั่นพระเจ้าซิกิสมุนด์ (Sigismund ค.ศ. 1368-1437) แห่งอาณาจักรโรมัน



อันศักดิ์สิทธิ์ทรงให้การคุ้มครองพระองค์ พระเจ้าซิกิสมุนด์ ที่ประชุมสภาคอนสแตนซ์พิจารณาคดีของจอห์น ฮุส จึงถือโอกาสนี้ยุติปัญหาศาสนาซึ่งเวลานั้นมีพระสันตะปาปาด้วยกันถึงสามองค์และทำให้เกิดความสับสนอย่างหนักทั่วยุโรป พระดำริของพระองค์ปรากฏเป็นรูปธรรมเมื่อพระเจ้าซิกิสมุนด์ทรงจัดการประชุมแห่งคอนสแตนซ์ (Council of Constance) ขึ้นใน ค.ศ. 1414 โดยมีของ เกอชัน (Jean Gerson) ซึ่งเป็นนักเทววิทยาคนสำคัญให้คำปรึกษา การประชุมครั้งนี้จัดขึ้นที่เมืองคอนสแตนซ์ [ปัจจุบันคือเมือง Konstanz ซึ่งอยู่ทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ของเยอรมัน] โดยมีจุดประสงค์สำคัญเพื่อยุติความแตกแยกที่ลุกลามมากขึ้น ขณะเดียวกันการประชุมครั้งนี้ยังถือเป็นขบวนการประนีประนอมครั้งที่สองต่อการประชุมที่เมืองปิซา เมื่อ ค.ศ. 1409 การประชุมที่คอนสแตนซ์ได้รับความร่วมมือจากบรรดาพระคาร์ดินัล อาร์คบิชอปและบิชอป เจ้าอาวาส รวมทั้งนักเทววิทยาจากมหาวิทยาลัยต่างๆ เป็นจำนวนมาก ที่ประชุมมีมติเสนอให้ปลดพระสันตะปาปาทั้งสามพระองค์ คือ สันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 13 แห่งอาวิญอง พระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 12 แห่งโรม และพระสันตะปาปาจอห์นที่ 23 แห่งปิซารวมทั้งให้ที่ประชุมเลือกพระสันตะปาปาองค์ใหม่

มติของที่ประชุมแห่งคอนสแตนซ์ทำให้บรรดาพระสันตะปาปามีปฏิกริยาต่อต้านนับตั้งแต่พระสันตะปาปาจอห์นที่ 23 แห่งปิซาทรงปฏิเสธมติที่ประชุมพร้อมทั้งพยายามหลบหนีทำให้สภาที่ประชุมประกาศอับเปิกรรมพระองค์ซึ่งมีผลให้พระองค์สิ้นสภาพประมุขแห่งศาสนา ขณะที่พระสันตะปาปาเบเนดิกต์ที่ 13 แห่งอาวิญองนั้นก็ทรงยืนกรานปฏิเสธเช่นกัน ทำให้พระองค์ทรงถูกอับเปิกรรมจากที่ประชุมแห่งคอนสแตนซ์ อย่างไรก็ตามก็ดีพระองค์ทรงลี้ภัยไปยังอารากอนซึ่งที่นั่นพระเจ้าอัลฟองโซที่ 5 ทรงให้ความคุ้มครองพระองค์และอารากอนเป็นอาณาจักรเพียงแห่งเดียวที่ยังคงยอมรับอำนาจพระองค์จวบจนกระทั่งพระสันตะปาปาสิ้นพระชนม์ใน ค.ศ. 1423 ในขณะที่พระสันตะปาปาเกรกอรีที่ 12 ภายหลังจากการสิ้นพระชนม์ของพระเจ้าลาติสเลาส์ใน ค.ศ. 1414 ทำให้พระองค์หมดผู้คุ้มครองอำนาจ ดังนั้นพระองค์จึงทรงยอมลาออกจากตำแหน่งประมุขโดยดี



ช่วงท้ายสมัยของการประชุมแห่งคอนสแตนซ์ ใน ค.ศ.1417 ที่ประชุมพระคาร์ดินัลมีมติเลือกพระสันตะปาปามาร์ตินที่ 5 เป็นประมุขแห่งคริสตจักรองค์ใหม่แทนอดีตพระสันตะปาปาทั้งสามองค์ (Swanson, 1979: 8) การขึ้นดำรงตำแหน่งของพระองค์ยังเป็นการปิดฉากยุคสมัยของมหาศาสนเภทที่ดำเนินมาเป็นเวลายาวนานถึง 39 ปีอีกด้วย

ในสมัยของการประชุมแห่งคอนสแตนซ์ ศาสนจักรคาทอลิกยังคงถูกโจมตีอย่างหนักตลอดเวลาโดยเฉพาะขบวนการได้ดินทางศาสนารวมทั้งเหล่านักปฏิรูปศาสนาทำให้ศาสนจักรจำเป็นต้องมีปฏิริยาโต้ตอบและปรับตัว เหตุการณ์สำคัญในสมัยการประชุมแห่งคอนสแตนซ์เริ่มตั้งแต่การประณามจอห์น วิลลิฟฟ์ (John Wycliffe) ซึ่งได้ล่วงลับไปแล้ว เหตุการณ์ที่สำคัญคือการเรียกตัวจอห์น ฮุส ให้มาปรากฏตัวในที่ประชุม ฮุสเป็นผู้ที่ทำให้ศาสนจักรเกิดความกังวลเป็นอย่างมากเนื่องจากเขาเป็นผู้ที่วิจารณ์สถาบันศาสนาอย่างรุนแรง ท้ายที่สุดที่ประชุมมีมติพิจารณาโทษโดยการเผาทั้งเป็น (Smith, 1970: 243-235) การประหารฮุสนั้นยิ่งทำให้กระแสความไม่พอใจในศาสนจักรโดยเฉพาะในดินแดนเยอรมันเพิ่มขึ้นอย่างมาก

## สรุป

กล่าวได้ว่าตลอดระยะเวลาร้อยกว่าปีนับแต่สมัยการคุมขังแห่งบาบิโลนจบจนถึงสมัยมหาศาสนเภท คริสต์ศาสนาประสบกับความตกต่ำครั้งใหญ่อย่างต่อเนื่อง วิกฤตการณ์ทั้งสองเป็นผลจากพฤติกรรมของพระสันตะปาปาที่มีส่วนสำคัญทำให้ศาสนาเสื่อมลงอย่างมาก นับแต่สมัยการคุมขังแห่งบาบิโลนที่พระสันตะปาปาทรงใช้ชีวิตหมกมุ่นในทางโลก การขายตำแหน่งสมณศักดิ์รวมทั้งสถาบันศาสนาดกอยู่ภายใต้การครอบงำทางการเมืองซึ่งทำให้นักปฏิรูปทางศาสนาไม่พอใจและต่อต้านพระองค์ ขณะเดียวกันในยุคสมัยมหาศาสนเภทนั้นคริสต์ศาสนาก็เสื่อมลงมากกว่าแต่ก่อน การแตกแยกของศาสนจักรยุโรปครั้งนี้เป็นเหตุการณ์ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนรวมทั้งยังมีเรื่องทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอีกด้วย แม้ว่าการแตกแยกแห่งคริสตจักรจะได้ข้อยุติเมื่อมีการเลือกตั้งพระสันตะปาปาองค์ใหม่ แต่ถึงกระนั้นก็ตามสถานการณ์ของคริสต์ศาสนาในสมัยปลายยุคกลางก็เข้าสู่จุดวิกฤตเกินกว่าที่ศาสนจักรจะแก้ไขได้และการปฏิรูปศาสนาครั้งใหญ่ที่กำลังจะเกิดขึ้นในไม่ช้า

## เอกสารอ้างอิง

- Blumenfeld-Kosinski, Renate. (2006). *Poets Saints, and Visionaries of the Great Schism, 1378-1417*. Pennsylvania: Penn State.
- Bury, John Bagnell.(1957).*The Cambridge Medieval History*. Cambridge; The university.
- Creighton, Mandell. (2004). *A history of Papacy from the Great Schism to the Sack of Rome*. London: Kessinger Publishing.

Lewis, Archibald Ross.(1970). **The High Middle Ages 814-1300**. Englewood Cliffs; N.J.,  
Prentice-Hall.

Rollo-Knostr Joelle, Izbicki Thomas M.,. (2009). **A Companion to the Great Schism  
(1378-1417)**. Leiden : Brill's Company.

Rowley, Trevor. (1986). **The High Middle Ages 1200-1550**. London: Routledge & Kegan Paul,.

Smith, John H. (1970). **The Great Schism**. New York: Hamilton,.

Swanson, R. N.(1979). **Universities, Academics and the Great Schism**. Cambridge:  
Cambridge University Press.

Ullmann, Walter. (1967). **The Origin of the Great Schism**. Hamden, Conn: Archon Books.